

УКРАЇНЬСЬКА НАЦІОНАЛЬНА КУЛЬТУРА В КОНТЕКСТІ НАДБАНЬ СВІТОВОЇ ЦИВІЛІЗАЦІЇ

Актуальність теми дослідження. Однією з актуальних проблем є державна підтримка та захист національної культури. До речі, таку функцію виконують зараз держави, які репрезентують потужні культури. Зокрема, йдеться про Францію, Німеччину, інші європейські країни, які змушені захищатись від засилля масової американізованої культури. Продумана система державного протекціонізму стосовно української національної культури, яка б не порушувала інтереси інших національних осередків України і не суперечила загальнолюдським принципам, державна підтримка культур національних меншин – ось один з необхідних напрямів національно-духовного відродження народів нашої держави. **Мета дослідження** - кожна освічена людина, громадянин держави, інтелігент як лідер нації, повинен уміти правильно оцінити сучасний стан культури, бачити і розуміти постійні зміни в різноманітних сферах, уміти розрізняти усталені чинові життєздатні культурні форми від застарілих, позбавлених життєвої сили. Без цього неможливо визначити оптимальні шляхи і засоби подальшого розвитку культури, ефективно впливати кожному своєю мірою на цей розвиток. **Об'єкт дослідження** - українська культура, як історично набутий набір правил усередині соціуму для його збереження та гармонізації. **Предмет дослідження** - сукупність спадщини світової культури. **Завдання дослідження** - пошуки нових фактів, які свідчать про самотуність і вагомість української культури в світовій цивілізації, щоб аргументовано викривати демагогію поневоловачів українського народу про нібито вторинність української культури. Адже посилення корінного етнічного фактора в українському суспільстві і зростання його національної самосвідомості є умовою збереження національно-державної консолідованості. Світова культура – це синтез кращих зразків національних культур різних народів, що стали загальнолюдськими надбаннями. Національна культура є синтезом цінностей, створених різними соціальними групами людей і класами даного суспільства. Національна культура стає відомою в світі лише тоді, коли цінності, розвинуті в ній, стають досягненнями всього людства. В наш час таке значення притаманне культурам Англії, Франції, Німеччини, Америки [5, с. 155]. Національна культура охоплює систему різноманітних форм національного життя, серед яких – географічні, господарські, побутові, ідеологічні, державно-правові, релігійні чинники. Вони забезпечують збереження й відтворення економічного та морально-духовного потенціалу нації, формують почуття національної свідомості, інтегрують культуру нації у світову культурну співдружність. Своїми структурними складовими – мовою, звичаї, традиції народу, релігія, художня культура, національний характер, національна самосвідомість, почуття національної гідності – національна культура об'єднує національне життя, в одне ціле і забезпечує подальший національно-культурний прогрес. Своєрідність національної культури, її неповторність та оригінальність виявляються в духовній сфері, перш за все в мові, літературі, музиці, живописі, філософії, традиціях, релігії. національна культура українського народу розвивалася не ізольовано від культур інших народів, а перебувала в контексті світового культурного процесу. Українці віками творили власну самотуню культуру, успадковуючи культурні цінності своїх предків, переймаючи і творчо осмислюючи надбання інших народів. Цим самим вони розвивали не лише національну культуру, але й зробили вагомий внесок у скарбницю світової. Українська культура століттями розвивалася в лоні литовської, польської, російської, тому вона оцінювалася окремими дослідниками як похідна та «провінційна». Ще й донині має місце підсвідомо залежність представників української культури від російської, оглядання передусім на російські культурні здобутки. Українська культура дійсно впродовж століть виірала чужі впливи, в той же час залишаючись самотунною, переплавляла їх та інтегрувала в українську культуру. Що більше, у певні історичні періоди (особливо у XVI-XVIII ст.) вона активно впливала на сусідні культури. На розвиток української культури негативно впливала відсутність власної державності, єдиної національної політики в галузі культури. В умовах колоніальної залежності скоувався творчий дух і самотуність нації, гальмувалися або ставали неможливими культурні процеси. Остаточо українське культурне поле в ділянках науки, літератури, мистецтва сформувалося на зламі XIX-XX ст., коли остаточно сформувалася українська нація, коли мова з фольклорної трансформувалася у мову абстрактної думки у історичних працях М. Грушевського [1, с. 398] . Національна культура має у своїй основі особливості психології українського етносу. Ментальність етносу, хоч підлягала змінам впродовж історії, все ж зберегла найхарактерніші риси. Інваріант української ментальності – це те що залишається в культурі і психології народу попри всі зміни в економічному і соціальному житті (М. Попович) [4, с. 3]. Єдність української культури в часі і просторі базується на національному характері. Національна ментальність зумовлена спільною мовою, культурною і морально-етнічною основою. Вона об'єктивована в артефактах мистецтва, психічний склад нації найбільше виявляється в мистецтві, зокрема у фольклорі. В українській культурі важливою є спадкоємність традицій (Д. Антонович, Д. Чижевський, М. Грушевський). Гердер вважав людську культуру єдиною, такою, що має спільну мету – досягнення істинної гуманності. Проте ця мета розвитку досягаються різними народами неоднаково, створюючи величезну різноманітність кольорів та відтінків. Ця думка суголосна з сучасною теорією систем: чим різноманітніші елементи системи, тим більша її стабільність. Гердер одним з перших виступив проти вузького європоцентризму, проти зневажливого ставлення до народів, що не належать до романо-германського культурного комплексу. Оцінювати рівень культурні просвіченості різних народів треба не тільки з погляду Європи, а і їх власних історичних потреб і завдань. Розвиток культури усвідомлюється як єдиний процес, що триває у всесвітньо-історичному масштабі і характеризується певним зв'язком причин і наслідків, внутрішніми закономірностями, періодизацією. Марксизм не визнавав цілісності національної і світової культури, а поділяв її на «прогресивні» та «реакційні» елементи [2, с. 9]. Сучасні українські культурологи М. Попович, В. Скуратівський, С. Макаров, О. Забужко включають українську культурну традицію у світовий загальнокультурний простір, знаходячи в діалозі неповторну значущість національної духовності. Видатні діячі української культури своїми найвищими творчими досягненнями зробили внесок у світову культуру. Наприклад, Микола Лисенко став тлумачем національних думок і почуттів для представників інших народів, створив національний музичний стиль, переплавивши у своїй музиці найхарактерніші природні особливості народної пісні з високими досягненнями музичного мистецтва Європи і таким чином «перекрив» українську професійну музику на загальнорозумілу європейську композиторську мову [3, с. 242]. Загальнолюдська культура об'єднує окремі культури в єдине ціле, сприяє досягненню взаєморозуміння у суперечливому світі. Водночас кожен з типів культури є самотинним у власній унікальності. Ось чому світова і національна культура перебувають в співвідносності рівноправного взаємозбагачуваного діалогу. Спільною для багатьох дослідників є філософська засада про самотинність кожної національної культури та її більшою чи меншою мірою спорідненість з культурами інших народів. Це дає можливість стверджувати, що толерантність – одна з важливих ознак української науки про культуру. У наш час всепланетарних зв'язків вимагає, з одного боку засвоєння культурної спадщини свого народу в минулому і сучасності, а також розширення обміну неосязними культурними цінностями між народами, а також зміти позбутися підтримуваних консервативною силою застарілих поглядів і традицій в культурі. Сьогоднішній поворот до цінностей культури минулого викликаний критичним моментом історико-культурного розвитку, оскільки вже не окремі країни, а людство загалом почувається на краю гуманітарної та екологічної катастрофи. **Висновок.** У таких умовах неминуче зростає вселюдська потреба пильно вдивитися в минуле, щоб спроекувати його досвід на сучасне та майбутнє. Значні соціокультурні зміни, що стосуються практично всіх аспектів громадського життя різних країн і народів, з особливою гостротою ставлять питання про міжнародну взаємодію, її роль в еволюції етнічних культур та розвитку загальносвітової культури.

Список використаних джерел

1. Грушевський М.С. Нарис історії українського народу. ДО.: Либідь, 1991.398 с.
2. Гердер Й.Г. Ідеї про філософію історії людства / Й. Г. Гердер // Фольклор : науково-критичні матеріали: хрестоматія: у 2 ч. / Київський нац. ун-т ім. Т. Шевченка. Київ: Київський університет, 2013. Ч. 1. С. 9-36.
3. Корній Л. Микола Лисенко /Л. Корній // Українська музична культура. Погляд крізь віки / Л. Корній, Б. Сютя. К.: Муз. Україна, 2014. С. 242–273.
4. Попович М. В. Нарис історії культури України. К., 1998. С. 3-5.
5. Шеллінг Ф.-В.-І. Філософія мистецтва // Історія естетички. Пам'ятники світової естетичної думки: У 5 т. М., 1967. Т. 3 155 с.